

ИЗЛИЗА ОТ 1900 ГОДИНА

ЦЪРКОВЕН ВЕСТНИК

ОФИЦИАЛНО ИЗДАНИЕ НА БЪЛГАРСКАТА ПРАВОСЛАВНА ЦЪРКВА – БЪЛГАРСКА ПАТРИАРШИЯ

ГОДИНА СХIV, БРОЙ 17

СОФИЯ, 16-30 СЕПТЕМВРИ 2013 г.

ЦЕНА 0,70 лв.

e-mail: sinizdat@gmail.com, bg.synpress@gmail.com

Официален сайт на Св. Синод на БПЦ – www.bg-patriarshia.bg

ПЪРВО МИРНО ПОСЕЩЕНИЕ НА СВЕТЕЙШИЯ БЪЛГАРСКИ ПАТРИАРХ НЕОФИТ ВЪВ ВСЕЛЕНСКАТА ПАТРИАРШИЯ

От 20 до 23 септември се състои първото официално мирно посещение на Българския патриарх Неофит. Програмата на визитата във Вселенската Патриаршия, Константинопол-Истанбул, включва: среща на двамата патриарси с участието на архиереи при Патриаршеския двор, членовете на българската църковна делегация и представители на Българския екзархийски вакъф, съборна св. Литургия в патриаршеския катедрален храм „Св. Георги Победоносец“, възглавена от Вселен-

ския патриарх Вартоломей и Българския патриарх Неофит, посещение на храма „Св. Стефан“ и сградата на Българската екзархия и среща с православната българска общност в града на Босфора; посещение в Свещената богословската школа в патриаршеския манастир „Света Троица“ на остров Халки – Принцовия архипелаг, както и официални срещи с областния управител на Истанбул и с българския консул в града.

По време на това свое първо мирно посещение

патриарх Неофит бе придружаван от църковна делегация в състав: митрополита на САЩ, Канада и Австралия Йосиф, Доростолския митрополит Амвросий, Стобийски епископ Наум – гл. секретар на Св. Синод, Знеполски епископ Йоан – викарий на Софийския митрополит, архим. Дионисий – началник на отдел „Богослужебен“ при Св. Синод, дякон Иван Петков, Теодор Атанасов – началник кабинета на патриарха, и Кирил Димитров в качеството си на богослов-преводач.

Първи ден от посещението

На 20 септември, петък, в 11 ч. Негово Светейшество Българският патриарх и Софийски митрополит Неофит и придружаващите го лица пристигнаха на летище „Истанбул“, където бяха посрещнати от високопреосвещените Калууполски и Магидски митрополит Стефан и Кидонийски митрополит Атинагор, и великия архиепископ Максим.

При пристигането на нашата делегация във Вселенската патриаршия във „Фенер“ тя бе радушно посрещната в патриаршеския храм „Св. великомъченик Георги“ от Пергийския митрополит Евангелос и бе отслужен молебен, възглавен от Българския патриарх Неофит. След това светейшият патриарх Неофит и българската църковна делегация бяха официално посрещнати в „Тронната зала“ на Патриаршията от Негово Светейшество Вселенския патриарх Вартоломей. По време на приема двамата патриарси си размениха официални поздравления (двете слова четете на стр. 2, 3). Срещата премина в приятелски дух и взаимно опознаване меж-

ду членовете на делегацията ни и домакините.

Последва официален обяд в чест на високия гост в Патриаршията.

В следобедните часове същия ден се състоя работна среща-разговор между българската църковна делегация, начело с Негово Светейшество патриарх Неофит, и представителите на Вселенската патриаршия, начело с Негово Светейшество патриарх Вартоломей: митрополита на Пергис Евангелос – председател на Комисията за междуцърковни взаимоотношения, митрополита на Пергам Йоанис, митрополита на Филаделфия Мелитон, митрополита на Франция Емануил и архимандрит Вартоломей, гл. секретар на Вселенската патриаршия. По време на срещата са обсъдени теми, свързани с подготовката за свикването на Свет и Велик събор на Православната църква, всеправославното единство и братските взаимоотношения между двете поместни православни църкви.

Във връзка с организацията и провеждането на предстоящия Всеправославен събор, чието

Сърдечно посрещане на Българския патриарх

Работна среща-разговор между двамата патриарси, българската църковна делегация и представителите на Вселенската патриаршия

Съборна св. Литургия

официално название е „Свят и Велик събор на Православната църква“, двете страни са по-върдили убеждението си за нуждата от уточняване на всички процедури и възможности за свикването на такъв Събор, за да се разрешат актуални за светото Православие проблеми, като: на чие подчинение и управление следва да бъде православно разсеяние, или диаспората; начина за прогласяване на автономия и автокефалия; дигнитетите, или старшинството на поместните църкви; календарния въпрос; въпросите, касаещи брака и поста в Православната църква; отношенията с останалата християнска свят и с другите религии; ролята на Православието за утвърждаване на християнски идеали като мир, свобода, взаимно зачитане и любов в съвременния свят.

На двустранната среща са поставени въпросите: къде и под чие председателство следва да се проведе Съборът, как да се взимат решенията на него – с консенсус или с мнозинство, както и кои теми да бъдат разисквани по време на Събора.

Патриарх Вартоломей е изказал желание в

началото на следващата година, евентуално на Неделя Православна, в Константинопол да се осъществи Събор на предстоятелите на Поместните православни църкви с цел сближаване на позициите и по-скорошно свикване на Всеправославния събор.

В хода на разговора патриарх Вартоломей е поставил въпроса за по-засиленото участие на Българската православна църква в междуцърковния и междухристиянския и междурелигиозния диалог, както и в Световния съвет на църквите.

Обсъдено е положението на българската църковна община в Истанбул и е изтъкната нуждата от повече български свещеници, които да обгръхват духовно българите в града на Босфора, поради нарасналият поток от наши сънародници през последните години, както и за нуждата от богослужения на гръцки език за гръцкоговорещи православни християни в нашата страна и съответно от богослужби на църковнославянски език за българите, пребиваващи в Крит, Родос и др. места, попадащи под юрисдикцията на Вселенската патриаршия.

Поздравителни слова при посещанието на българската църковна делегация

Слово на патриарх Вартоломей към патриарх Неофит

Блаженейши и Светейши Митрополите Софийски и Патриарше Български г-н г-н Неофите,

Високопреосвещени братя митрополити и честни съпровождащи ги лица,

Добре дошли на това свещено място – Вселенската патриаршия и Великия град на Богомайката, където се свещенослужи от векове тайнството на горящата и неизгаряща къпина, предобраз на Пресвета Богородица, която не изгаря, въпреки че приема божествения огън и е защитница и покровителка на нашата Църква и на този град и която продължава да гори за спасението на света и чрез непрестанна гореща молитва към нейния Син и Господ наш Иисус Христос, чрез която молитва непрестанно излива върху вярващите любов, мир, единство, благодат и радост. С тези чувства на братска любов, мир, единение и радост Ви посрещаме, Ваше Светейшество и брате, с онази радост, която според свети Йоан Златоуст е *изпълване с близки на сърцето неща, наслаждаване с приятното и забравяне на неприятното*.

Майката Света Христова Велика Църква Ви посреща като новоизбран Патриарх на първоприемната св. Българска църква с най-дълбоко вълнение. Наблюдаваме с огромно удовлетворение обичната ни и братска Българска църква да се развива в Господа и да открива древната си красота, въпреки трудностите, които е преодолявала през вековете и в последните времена на атеистичния комунистически режим. Радваме се, че излиза цяла от това голямо изпитание, макар и малко ранена в този период на противоцърковно гонение и вече с желание и резултатно се движи по пътя на духовното възраждане. Посещението на Ваше Светейшество във Вселенската патриаршия, освен широкото значение, потвърждава и искрено Ви желание за църковно единство и сътрудничество. Каго добре дошъл, блажен брате, в качеството си на най-младия по избор измежду православните предстоятели Вие подчертавате и изразявате отново съществуващото тайнствено единство на рода на православните християни – единство, извиращо от самото единство на трите Лица на Света Троица, образувало и цялата институция на Църквата. Наистина, призвани сме да служим на Светата Църква в твърде трудни времена и години, и при обстоятелства не много благоприятни, въпреки развитието на науките и технологиите, във времена на войни и неуредици и загриженост за бъдещето, по време на които хората, вярващите и в целия свят са обгърнати от вълни на смъртта. Призовани сме да служим с призвание и вяра и да победим смъртта със смърт, да свидетелстваме богопреданеното ни Възкресно дело на Христовото спасение, както и всяка от целите, поставени ни от Господаря на вярата и Господ наш Иисус Христос.

Ваше Светейшество,

Клирик с явно благочестие, от дете посветен в служение на Църквата, радващ се на любов, почитание и уважение от клир и народ в България и извън нея, Вие бяхте призван да бъдете за Вашата Църква и за благочестивия български народ стълб и крепилко. Аз като Вселенски патриарх лично дълбоко оценявам христовидния Ви характер и искреното благодушие, църковността и вярата, аскетичността на живота и искреността на думите и действията Ви и виждам във Ваше лице един много ценен сътрудник в делото на служението, в което сме призвани от Господ. По този начин очакваме да продължат изградените по време на патриаршественето на блаженпочиналия Ви предшественик – патриарх Максим, отношения за още по-голямо усиляване на връзките между нашите две Църкви и на неразрушимите връзки на единство, които и без това са закалени през вековете и, разбира се, по времето на патри-

арсите исихасти и от двете Църкви. Връзки основани освен на общата вяра и духовно наследство, и на общо честваните светци и мъченици. Българската църква има възможност да се наслаждава, защото в близкото минало е удостоена с множество новомъченици, знайни и незнайни, истински изповедници на нашата вяра, които чрез кръвта си напоиха корените на родословното дърво на Църквата, които укрепиха основите ѝ и представяват наслада и придобивка за всички православни, и са пътеводител за достигането на целта на свещето ни призвание – Царството небесно. Истина е, че условията, в които са живели главно в миналия век Православните църкви, не са подпомогнали сътрудничеството и единството в Христа между тях. Напоследък обаче, тези условия са се подобрили значително и желанието за по-голямо единство е пораснало. За това допринасят много непредвидими по човешки и извънредни обстоятелства, както и подготвяният се Свят и Велик събор на Православната ни Църква, в подготовката на който, дори и когато са се явявали случаи на

несъгласие, се е доказвало и желанието за преодоляване на трудностите и усиляване на неразрушимите и искрени духовни връзки, които свързват неразривно Поместните православни църкви една към друга и към първата измежду тях – Вселенската патриаршия.

Поместните православни църкви са обединени в Христа и в Духа Светаго и се причастяват от един и същи Потир, така че е правилно и нужно да кажем, че само частичните разногласия между тях не отричат единството им в Христа. Оценявайки това, че полагащите се усилия за преодоляване на различията между Православните църкви не е усилие за постигане на съществуващо неделимо единство, а усилие за еднотипно, доколкото може, преодоляване на различните възникващи въпроси.

Обратно, разговорите между Поместните православни църкви, от една страна, и инославните изповедания, от друга, целят общественото сътрудничество и обмяна на информация с цел взаимното разбиране и навременно приобщаване на инославните в едната истинска вяра – православната. Те не целят, както е писане в България, създаването на една общоприемлива смес от несъвместими догми, т.е. не се цели чрез икуменическото движение приемането на една синкретична изповед на вярата, а задълбочаване в православната вяра и обществено сътрудничество на всички призоваващи името Христово.

Не се плашим, що се отнася до православните, притежаващи пълнотата на Истината, че ще бъдем повлияни от мненията на инославните ни братя, що се отнася до догматическите теми. Следвайки просто старото църковно предание, обобщено в съвета на св. Йоан Лествичник, ние обсъждаме без ограничение във времето с търсещите чрез нас добронамерено нашата надежда: „не вярващите или еретиците, които ни нападат с лошо, нека ги оставим след като ги посъветваме веднъж или дважд (Тит. 3:10), на желаещите обаче да научат истината като правим добро да не се обезсърчаваме (Гал. 6:9), обаче и в двата случая нека поведението ни да е аналогично на душевните ни сили и издръжливост.

Чрез тази тактика ние не предаваме Православието, както сме обвинявани, нито подкрепяме икуменически възгледи, а проповядваме на инославните и на всички православната истина.

Св. Йоан Златоуст установява догмата, че Бог *винаги общува с нас*, следователно, и ние, които искаме да се движим по Неговия пример, сме длъжни да разговаряме (общуваме) с всички, които желаят и искат да чуят мненията и убежденията, вярата и догмите на нашата Православна църква. Ако спрем да разговаряме с тях, така няма да изпълним заповедта на Бога: *идете и научете всички народи* (Мат. 28:19). Надяваме се, че св. Българска православна църква под Вашето вещо ръководство, Ваше Светейшество, ще участва по традиция и всеправославно във взаимното на решения в междуправославния и междухристиянския диалог и ще допринесе чрез знанието и мъдростта на своите представители за разпространението на истинността на спасителната православна вяра, и нещо повече – че Вашето паство чрез своята ревност ще допринесе за избягването на случайни отклонения от Преданието на св. Отци и спасителните догми.

Благодатта на Светия Дух, която е направлявала избора на светите архиеереи на св. Българска православна църква по време на Вашия избор за Патриарх, братолюбиво пожелаваме да направлява и Ваше Светейшество в правия, разумен и мъдр път като кормчия на църковния кораб. От тази Свещена катедра на Майката-Църква отправяме поздрав и благославяме целия български православен народ и призоваваме над него благодатта на Господ, за да следва винаги евангелския път и да се наслаждава на духовните блага в настоящия и в бъдещия живот!

Ваше Светейшество,

Нашата православна Църква продължава смирения и спасителен ход и служение на всички, които доброволно търсят Божията благодат. Ние, смирените ѝ служители, ще продължим да отдаваме себе си, имайки пред очи Началника и Завършителя на вярата (Евр. 12:2), Разпнатия и Възкръснал Иисус Христос, на Когото въздаваме слава во веки веков. Амин.

20.09.2013 г.

Слово-отговор на патриарх Неофит

Ваше Светейшество,
Обични в Господа Първосветителю на славната Константинополска Вселенска църква,

С неизразим трепет и възлание стъпваме днес в престолния Ви град за нашето отредено от свещената традиция на Православната църква мирно посещение. За нас това посещение е още по-възбуждащо, тъй като днес ние идваме при Майката-църква, от която в староравни дни възприехме спасителното Христово благовестие: св. Кръщение и Миропомазание, богослужение и наставления, светлината от Изток и верния път към Царството на Отца! В изпълнение на заветите на нашите достойни предшественици, на чиято вяра – по думите на апостола – *ме призвали с думи и дела да подражаваме* (Евр. 13:7), днес ние отново свидетелствуваме за нашето единство в православната вяра и в изпълнението на вечната богозаповядана мисия на Църквата: „Идете, научете всички народи, като ги кръщавате в името на Отца и Сина и Светаго Духа“ (Мат. 28:19). А свидетелството ни е истинно, то извира от дълбините на нашите сърца и *от препълнено сърце върват устата* (Мат. 12:34)!

Радостни сме да констатираме, че връзките на мира и любовта продължават все така силно да обединяват нашите Църкви в общия ни живот в Христа, следвайки Божията повеля: *Ако вие пребъдете в словото Ми, наистина сте Мои ученици* (Йоан. 8:31). В израз на този общ живот и на нашето общо свидетелство Българската патриаршия винаги е подкрепяла и ще продължава да подкрепя на междуцърковно ниво всички усилия за укрепване на всеправославното единство и издигане гласа на Вселенското православие. Живеем в усилни времена, когато светът все повече се нуждае от спасителните истини и напътствия на Църквата. Наш свещен дълг е всеки ден да поучаваме в истинния Божий път и като истински Христови ученици, верни на обещанието, да възвестяваме смъртта на Господа, *докле дойде Той* (1 Кор. 11:26), да се трудим неуморно, така щото всички да чуят спасителния глас Христов и да *бъде едно стадо и един Пастир* (Йоан. 10:16).

Ваше Светейшество,
В израз на неизменната Христова любов, която изконно свързва нашите Църкви, приемерте лично от наше име, от името на Св. Синод, на клира и народа на Българската православна църква нашите сърдечни благожелания за крепко здраве, духовни сили и архипастирска мъдрост във Вашето благословено първосветителско служение! Вярваме, че под непрестанните Ви грижи първенствувашата катедра на Новия Рим ще остане все същият благодатен източник на чисто и без примеси Христово учение, неизменен фактор на православното и общохристиянско единство.

Бог на мира и любовта да бъде с всички нас! Амин!

✠ Вторият ден от посещението

21.09.2013 г.

Във втория ден от посещението си в Истанбул българската църковна делегация, начело с Негово Светейшество Българския патриарх и Софийски митрополит Неофит, съгласно официалната програма посети храм „Св. Стефан“ на българската църковна община в града на Босфора. Там светейшият ни патриарх и придружаващите го лица се запознаха с ремонтните и реставрационни дейности, които текат в Желязната църква. Пред Българския патриарх, впечатлени от прецизността, с която са изработени конструкцията и детайлите на църквата, специалистите, осъществяващи ремонта и реставрацията, нарекоха храма „истинско бижу“. След осветяването му през 1898 г. това е първият основен ремонт на уникалния храм, построен от цариградските българи. Очаква се той да приключи след две години.

По-късно патриарх Неофит разгледа и сградата на Метеха, намираща се в съседство с храма, и проведе разговори по въпроса за поддръжката и бъдещото използване на сградата.

В състоялата се по-късно същия ден среща в сградата на Българската екзархия с църковната ни община в Истанбул, патриарх Неофит се обърна към нашите сънародници с думите: „Голяма е радостта ни, че можем да бъдем заедно с вас тук в този древен град, който е видял много забележителни събития от историята на нашата Църква и на нашия народ. Радостта ни е понятна. Тя е ярко изведена. Тя е такава, каквато е и вашата радост, с която ни посрещате така сърдечно. Вие дойдохте тук, за да споделим светли, братски чувства като общини сънародници, да ви преподадем благословението на българските светини и поздравленията на христолюбивия български народ. С подчертано удовлетворение осъществяваме тази среща, защото ни приемате като ваши духовни отци и ни поднасяте изрза на синовните си чувства, което изпълва сърцата ни с богато удовлетворение.

За духовните пастири няма по-голяма утеха от тази – да виждат, че обичните им чада пребъждат във вярата и благочестието, в които са възпитани, обичат Църквата и се украсяват с добродетелите на високото християнско звание. В добро разбира-

Посещение в храм „Св. Стефан“ на Златния рог

Патриарх Неофит се запознава с ремонтните дейности в храма

В сградата на метеха при храм „Св. Стефан“

По време на концерта в старинния храм „Св. Ирина“ – Двореца „Топкапъ“

телство и общи старания вие се грижите и за богатото българско църковно-историческо наследство – храмове, параклиси и други имоти, завещани на Българската екзархия от достойни наши предци.

Живеещите тук българ-

ри с благословението и подкрепата на своите духовни водачи в единомислие и единодействие са изграждали светла бъднина за нашия народ.

През епохата на Българското възрождане тук живяла голяма българс-

ка колония. В средата на XIX век тя наброявала повече от 50 хиляди души. Най-дейни в църковно-народната борба се оказали цариградските българи, които в продължение на две десетилетия се стремели към постигането на независима българска църковна йерархия.

Днес е радостен фактът, че вие продължавате с похвално старание да възстановявате и поддържате според възможностите си ценните български църковни имоти, празнувате заедно постигнатите успехи, щастливо се събирате в празнични дни, споделяте радости и трудности във вашето ежедневие. Призоваваме ви да бъдете и занапред добри чада на светата Православна църква, да следвате евангелското благовестие, да се усилвате в любовта, да живеете в мир и Бог на любовта и мира да бъде с вас!

Отново ви уверяваме в голямата ни обич към всички ви и от името на Св. Синод на Българската православна църква – Българска Патриаршия пожелаваме да пазите любовта си към родния език, вяра и култура, да поминете с признателност бащин дом и родна стрияха, да пазите това ценно достойние за вашите деца – продължители на вашите родолюбиви семейни традиции! Ще ви спомняме в нашите молитви, ще продължаваме да ви носим в сърцата си, нашето служение ще бъде свързано и със светлите примери на български екзархийски дейци – закрилници на Църквата ни и изстрадалия ни народ.

Бог нека щедро ни благослови и дарува щастие във всеки дом, мир и разбирателство в междуцърковните и международни отношения, благоволение и благоденствие по цялата земя!“

От 19,30 ч. българската църковна делегация заедно с Вселенския патриарх Вартоломей и негови сътрудници присъстваха на класически концерт в старинния храм „Св. Ирина“ – Двореца „Топкапъ“. Организатор на събитието бе г-н Коч Ефенди, приятел и спомоществател на Вселенската патриаршия.

След приема и концерта в стария султански дворец патриарх Вартоломей даде вечеря на българската църковна делегация в своята лична резиденция, дарена на вселенските патриарси от представителите на гръцката диаспора в Америка.

Третият ден от мирното посещение във Вселенската патриаршия

22.09.2013 г.

Неделната съборна св. Литургия начело с двамата патриарси, в която взеха участие духовници от Българската православна църква и Вселенската патриаршия, бе свехаристийната кулминация в четиридневното официално мирно посещение на Негово Светейшество Българския патриарх и Софийски митрополит Неофит при Негово Всевеетшество Вселенския патриарх Вартоломей.

В богослужбата в патриаршеския храм „Св. Георги“, кв. „Фенер“, Истанбул, на патриарх Вартоломей и патриарх Неофит съслужи: Филадельфийски митрополит Мелитон, Севастийски митрополит Димитрий, Иконийски митрополит Теолиит и Кидонийски митрополит Атинагор – от страна на домакините, а от българска страна: митрополитът на САЩ, Канада и Австралия Йосиф, Доростолски митрополит Амвросий, Стобийски епископ Наум – гл. секретар на Св. Синод на БПЦ, и Знеполски епископ Йоан – викарий на Софийския митрополит. В съслужението взеха участие и великият архимандрит и проповедник Висарион, архимандрит Дионисий – началник на отдел „Богослужбен“ при Св. Синод на БПЦ, великият архидякон Максим, архидякон Теодор, архидякон Йоаким и дякон Иван Петков.

На утринната богослужба, предшестваша светата Литургия, домакините отдадоха своето уважение към скъпия гост – Българския патриарх Неофит, като той зае мястото на архиерейския трон в храма на Патриаршията и извърши хорастася.

След св. Литургия двамата патриарси си разме-

ниха приветствия и подаръци. (Двете слова четете на стр. 5 и 6). Патриарх Вартоломей подари на своя гост патриаршески инсигнии (две енголпия и нагръден кръст) от сребро, с позлата и скъпоценни камъни, в стил от ранните векове на Църквата. Патриарх Неофит подари в знак на признателност към Църквата-майка, от която българският народ получава свето Кръщение, икона на св. цар Борис-Покръстител и розово масло, което е една от съставките на светото миро, каквото имат право да варят само патриаршите, и е един от символите на България.

На св. Литургия присъстваха консулите на България и Гърция в Истанбул, г-н Васил Лязе – председател на настоятелството на Българския екзархийски вакъф, и архонт Димитър Атанасов – член на управителния съвет. Сред богомолците в храма бяха и българите от Истанбул и от България.

По-късно, след тържествения обяд даден в чест на българската църковна делегация (вж. стр. 8), патриарх Вартоломей и патриарх Неофит, придружен от високопреосвещените митрополити Йосиф и Амвросий, бяха на официалната среща с валията на Истанбул Хюсеин Авни Мутлу. Пред областната управа на града е повдигнат въпросът за българските имоти в града, между които болницата на братята Евлогий и Христо Георгиеви, възможността те да бъдат върнати на Българската църковна община в града на Босфора и областната управа на Истанбул да подпомогне реновацията на Метоха и неотложните ремонтни дейности по сградата на Бъл-

Съборна св. Литургия начело с двамата патриарси в патриаршеския храм „Св. Георги“, 22.09.2013 г.

гарската екзархия.

В 17,30 ч. от кея на Вселенската патриаршия, в близост до българския храм „Св. Стефан“, с яхтата на Патриаршията „Халки-Хора I“ двамата патриарси и придружаващите ги лица се отправиха за остров Халки в Принцовия архипелаг. Там в 18,30 ч. пред портите на Свещената богословска школа официалните лица бяха пос-

решнати от Пруския митрополит Елпидофор – игумен на патриаршеския манастир „Света Троица“ и председател на Ефорията на Богословската школа. След поклонение в манастирския храм „Света Троица“, където се намира чудотворната икона „Св. Богородица – Камариотиса“, патриарх Вартоломей и митрополит Елпидофор разведах високите гости

от България във възстановените крила на сградата, в която се помещава богословското учебно заведение, и ги запознаха с историята на Халкинската школа и дейността на Ефорията.

В 19,30 ч. в двора на манастира започна концерт, под патронажа на двамата патриарси, от средновековна византийска и османска музика, кой-

то премина при огромен интерес от страна на гръцките меди. На концерта присъстваха много гръци, живеещи в Истанбул и гости от Патра и цяла Гърция, както и консулите на Гърция и България в Истанбул, и спомоществователите на събитието. След концерта за всички гости бе дадена вечеря от манастирското братство в трапезарията на светата обител.

Официалната среща с валията на Истанбул в сградата на областната управа

Посещение на о. Халки

Свещената богословска школа на Халки

1 октомври 1844 г. от Константинополския патриарх Герман IV като част от манастира, основан на острова през IX в. от св. патриарх Фотий в чест на Светата Единосъщна Троица, в Чиего име по негово време е покръстен св. цар Борис-Михаил и целият български народ.

В този манастир българските възрожденци Неофит Бозвели и Емануил Васкидович през 1835 г. издават учебника по български език „Славеноболгарское детеводство“ в 6 части.

По време на съществуването си семинарията в Халки е основното богос-

ловско училище на Цариградската Вселенска патриаршия, в което са учили много гръци, български и други православни духовници. Още от първия випуск на Свещената богословска школа на Църквата-майка в Константинопол българи се просвещават и възпитават в православна култура и богословска наука сред дивната природа на о-в Халки. Тук са били ученици или учители, а някои дори и ръководители, просиялици в българската памет наши сънародници, митрополитите Самоковски Доситей, който е бил гл. секретар на Патриаршията във Фенер, Велешко-Струмички Дамаскин, Нишавски Партений, преподавател по църковнославянски и руски език, Пелагонийски Евстатий, Доросто-

ло-Червенски Григорий, Преславско-Варненски Симеон и видните деятели на Българското възраждане йеромонах Неофит Рилски, преподавател по славянска филология, дарителят Марко Балабанов и благодетелят Иван Димитриевич. В това училище Българският екзарх Антим е ученик, а по-късно и преподавател и ректор на Семинарията. Възпитаник на духовната школа на о-в Халки е и епископ Иларион Макариополски.

Тук през 1961 г. богословско образование завършва нинездравстваният Вселенски патриарх Вартоломей, който полага неелеки усилия в диалога за повторното отваряне на учебното заведение, което през 1971 г. е затворено от турските власти в период на напрежение с Гърция заради Кипър и вследствие мерки, ограничаващи религиозното образование, засегнали и ислямските училища.

Пред сградата на Богословската школа на о. Халки

Свещената богословска школа на Халки (на гръцки: *Ιερά Θεολογική Σχολή της Χάλκης*) е богословско училище на остров Халки, един от Принцовите острови (на турски: Хейбелиада), Турция.

Учебното заведение е основано на

✠ Сьборната света Литургия в Патриаршеския храм „Св. Георги“ 22.09.2013 г.

Слово на Вселенския патриарх Вартоломей

Ваше Светейшество Митрополите Софийски и Патриарше Български г-н г-н Неофите, твърде обични в Христа Бога брате и съслужителю на наше смирение,

Добре дошли, носейки патриаршеското достойнство като Предстоятел на братската Българска православна църква, заедно с честните Ви придружаващи в градната на Майката Света Христова Велика Църква!

Ваша Високопреосвещени и Преосвещени братя, Доброчонтни архонти, Уважаеми господа Генерални консули на Гърция и България,

Обични в Господа чеда,

Колкото сме натъжени от преставянето в Господа на Беловласия и достоен за уважение Ваш предшественик – приснопамятния патриарх Максим, който допринесе много в трудни за Българската църква и народ времена, толкова се зарадвахме на вестта за достойния избор на Ваше Светейшество, който е познат на наша скромност от много години като Русенския митрополит, на Патриаршеския престол на многообичната дъщеря и сега братска света Българска православна църква.

И това е така, защото в тайнственото тяло на нашия Господ Иисус Христос, на което принадлежим, дължим по свето-Павловия съвет: „Радвайте се с ония, които се радват, и плачете с ония, които плачат“. Споделяме тъкването, което дава на тази апостолска сентенция и лично на нас като Вселенския патриархия показват себе си като верен в свидетелство и учение и жив пример Константинополския архиепископ св. Йоан Златоуст: *не смятайте за голямо постижение това, че се радвате с братя си, които се радва или че плачат със страдания, защото е важно и те, и вие да пребъдате в Църквата и да я назите цяла и нуришима.*

Двете наши Църкви – Майката Константинополска и дъщерята Българска – Светейши брате, имат общ Господ и обща православна вяра и през вековете, имайки паралелен в света исторически ход, тези Църкви отначало по въздействие на първолюшния враг, по много и различни начини са били изпитани и понякога са преминавали границите поставени от нашите свети отци и поради, разбира се, човешките слабости и преднамерени действия. Само че ето – любовта Христова, Който дойде като Победител, за да победи – винаги побеждава и до днес! И всички, които в Бога изповядват връзката на любовта, имаме великата радост да посрещнем Ваше Светейшество, украсен с много добродетели, като ангел Господен в катедрата на Вселенския патриархия – духовната родителка, хранителка и Кивот на Вашата св. Българска православна църква.

Истина е, Ваше Светейшество, че БПЦ е любимата дъщеря на светия апостолски и патриаршески Вселенски престол и се приобщи към Христовото дърво по времето на царуването на блаженнопочиналите царе Михаил Трети и Борис-Михаил с голямата грижа и свещеноапостолска и светоотческа дейност на светите патриарси Фотий и Игнатий, по времето на които истинската история е най-сърдечно записана от светите Кирил и Методий. На всички са известни фактите, които произтичат от христианизиранието и кръшението на Вашите прадеди и случилата се неприятна намеса на Римската църква, която се намеси без да има защо, и която поиска абсурдно настоятелството на новопокръстените православни български християни.

Това беше епоха на големи брожения, формирана на слабости. През XIX в. в лоното на Майката Света Христова Велика Църква – църквата на Божията Любов, се свещенослужиха от дълго време тайнството на спасението чрез мисионерство, образуват се духовните личности на Изтока, на нашата Източноправославна Църква и се осъзнава великата мисия към другите хора, от близко или далече.

Показателно е и отбелязваме, че през периода на великите патриарси исихасти на Църквата-майка особено се заздравя духовната връзка между нашите две Църкви – чрез братските връзки на Вселенския патриархия от св. Калист с известното духовно лице на Вашата църква преподобни Теодосий Търновски – и двамата подчинени/ученици на големия отец на исихазма преподобни Григорий Синаит. По този начин предшественикът на Ваше Светейшество – св. Евтимий, патриарх Търновски – допринесе решително за духовното единство между Българската църква и Май-

ката Константинополска църква, придружавайки своя духовен отец св. Теодосий в Константинопол, тук, както и на Света Гора Атонска. Той навлиза дълбоко в църковната, литургична, книжовна и исихастска традиция и в продължение на това подкрепя вярващия православен български народ по време на дългия и тежък период на робството, приемайки доброволно мъченичество.

Свидетелството и светлият пример на тези двама патриарси трябва да ни вдъхновява и днес като църковници и да се борим за единството на нашите две църкви, както правеше и блаженпочиналият патриарх Максим, създавайки блага и хармонични връзки с Вселенския престол и почитайки го подобаващо като Църква-майка. Само по този начин бихме могли да изпълним чрез поверената на нас Божия благодат завета на нашите Църкви и на нашите народи, за което ще бъдем отговорни в Съдния ден.

Дължни сме да признаем, че в нас надделява, в този случай, но не винаги и абсолютно, познатият от историческата епоха на Фотий Велики принцип, че „политиците не могат да променят църковните дела“. Когато обаче политиката със земни човешки перспективи и претенции настоява да подчини богочовешкия организъм и да го направлява както ѝ е удобно като подчинена на Божия принцип и църковната същност, тогава това отклонение представлява тумор в мирното изпълнение на делото ѝ. По този начин Църквата нерядко е приемана от страна на политическите власти като слугувача и се ограничават в техните лицемерни перспективи и намерения.

Именно от този факт и двете църкви имаме най-горчив исторически опит и до днес. Но ние, православните, настояваме и осъждаме всеки вид етнофилетизъм, подчертавайки постоянно и при всяка възможност, че като чеда на един общ купел на Църквата представляваме Рода на християните, в света живеейки и за небесното жадувайки, и имаме като устав на църковния ни живот Евангелието на Христа и православната вяра, предадена ни веднъж от Господа, апостолите и светите Отци и Честното Тяло и Кръв, пролята заради нас от Разпнатия Спасител и чрез която се храним и увеличаваме.

По-никакъв начин Константинополската Църква-майка, имайки като пример, надежда, опора и компас *Божията милост, мир и сила*, не позволява да се мислят и още повече да се правят неща, които не спомагат за единството и мира, чието поддържане е дълг на Едната Православна църква. В продължение на казаното, и още повече, що се отнася до разпространението на християнството по целия свят, Вселенската патриархия цели изпълнението на Божията воля, а не на която и да е лична, национална или друга цел. По този начин трудейки се, очакваме *новите небеса и нова земя* и се молим заедно с Псалмопевеца: *Боже, бъди милостив към нас и ни благослови, освети ни с Лицето Си.*

Ваше Светейшество,

Отците пустинножителите пишат в Геронтикона: „Видял ли си братя си, видял си Самия Господ Бог“. И ако тази истина важи за всеки човек като образ Божий, много повече важи за любим брат и съслужител като Ваше Светейшество.

Времената, в които живеем, се определят като последни. Но кога е спряла Църквата да различава и разглежда фактите през призмата на есхатологията? За съжаление древният изкусител винаги ще внесе и в Църквата тройното изкушение, явил се пред Сина Човешки по време на четиридесетдневното уединение в пост и безсъние: изкушението на страстолубието, властолубието и самолюбието.

Ние обаче, имайки за предвечен пример мъчениците и светите, преподобните и праведните, сме длъжни да насочваме Божия народ, нашите вярващи, към пренебрегване на изкушенията на демоните, не предавайки нашия пример понякога на извратен ум и срамни страсти, а да им посочваме единствения образец – Господ – *когато тяхната съвест свидетелству-*

Патриаршески инсигнии с надпис: „От Константинополския патриарх Вартоломей на патриарха на София и цяла България Неофит с братско целуване“

ва и мислите и м една друга се обвиняват или се оправдават, в деня, когато Бог ще съди тайните на човешките. Ето, това е нашият дълг и отговорност като пастири и, разбира се, като предстоятели на тези Църкви.

Изражайки още веднъж нашата искрена радост за присъствието на Ваше Светейшество при нас в този момент, а също и добрата перспектива за бъдещото развитие на светата Българска православна църква, която е преживяла и неприятни моменти в миналото и през последните години, и нейното сътрудничество с този свещен Център на Православието по всички големи въпроси, които занимават съвременния свят и измъчения човек в частност, както и приключването на подготовката по свикването на Светия и Велик Сьбор на нашата Православна църква, обединени винаги в общата, предадена от светите отци вяра, се молим по молитвите на Пресвета Богородица, на св. великомъченик Георги, св. Недела и св. Иоан Рилски да се удостоим да бъдем съпричастници на неразрушимото Царство, и да се насладим в желанието рай на нескончаемата радост на недостъпната Божия светлина, извираща от лицето на Господ.

Ваше Светейшество,

Чуваме днес свещеномъченика Фока, епископ на Синопис, да ни призовава да понесем на раменете си герба на нашата вяра – Светия Кръст, и да поемем неотклонно по пътя на спасението неразделни и обединени в Господа всички Православни църкви една към друга и към своя Център – първата по любов и служение Вселенска патриархия, и обединени и в сътрудничество до свършека на вековете, двете наши Църкви – Константинополската и Българската. Един е мъченикът и едно е свидетелството – и онзи, който свидетелства в мъченичество, и онзи, който е мъченик, свидетелстват. И нека чуем и мъченика, и свидетелството, защото *верен свидетел души спасява.*

Добре дошли, Ваше Светейшество и многожелани брате, в тази крепост на свидетелството и на мъченичеството, в крепостта на Майката Света Христова Велика Църква. Приемете нашите уверения, че винаги ще имате нас, както и досега, братолюбиво отзивчиви и горещи съмолители в изпълнението на възложените Ви като велик архирей високи патриаршески отговорности.

Слава на Отца и Сина и Светия Дух, Който е говорил чрез Пророците, и на тази наша среща, брате!

Христос посреди нас, бил е, е и ще бъде! Амин.

Съборната света Литургия в Патриаршеския храм „Св. Георги“ 22.09.2013 г.

Слово-отговор на Българския патриарх Неофит

„Хвалете Господа, всички народи,... защото Неговата милост към нас е велика.“
(Пс. 116:1-2)

Ваше Светейшество, Обични в Господа брате и съслужителю,

Неизказана радост и благодарност за великата Божия милост изпълват душата и сърцето в деня на мирното ни посещение при Константинополския Вселенски престол, откъдето всякога Господ е разпростирал към народите неповредено Своето спасително учение. При онзи светилник, от който в определеното за това време и българският род прие светозарните лъчи на Христовото евангелие и чистото учение на вярата!

Визитата ни при Ваше Светейшество е благоприятен повод да си припомним с трепет за далечните дни, когато със своето Кръщение равноапостолният св. цар Борис I Михаил осъществи приемането на целия, поверен му от Бога български народ в Христовото стадо, а от царствания Константинопол, Новия Рим, ни бяха изпратени архиепископ и проповедници, богослужебни книги и всичко необходимо – така щото канонично да се постави началото на Христовата

Църква в България. Идете, научете всички народи... (Мат. 28:19), каза нашият Спасител на учениците Си, превръщайки ги в апостоли на спасителното благовестие. Вярна на тази Божия повеля, така е постъпвала във всички времена и поверената на Ваше Светейшество Константинополска катедра, с божествена ревност разпръсвайки до краищата на вселената спасителната вяра, веднъж винаги предадена на светите (Иуда. 1:3). И ето, вече второ хилядолетие след онези дни, когато Църквата-майка положи основите на нашата местна Българска православна църква, словото Христово продължава да се проповядва по българските земи и далеч от тях, а Господ всеки ден прибавя към Църквата Си такива, които се спасяват (Деян. 2:47).

За всичко това дължим нашата неизменна благодарност първом Господу Богу, а сетне – в лицето на Ваше Светейшество – и на светлата Божия църква на Новия Рим. Молим Господа на слава-тата да ни укрепи в служението, към което ни е призовал, така щото и ние – по примера на нашия приснопамятен и незабравим предшественик на древната Софийска катед-

ра, о Бозе почившия наш Патриарх и Софийски митрополит Максим – всеки ден да изповядваме от дълбините на сърцето ни: *Господ е моя твърдя и мое прибежище, мой Избавител, мой Бог, моя скала; Нему се уповавам* (Пс. 17:3).

Радостни сме в този ден за пореден път да констатираме, че отношенията между нашите две Църкви следват заветите

на предците ни, като все повече се задълбочават, за слава Божия и общо свидетелство пред света за спасителната истина на Православието. Особено сме признателни за топло отношение на Константинополския престол към историческия български храм „Св. Стефан“ в богоохранения Ви престолен град, както и към всички останали български светини в диоцеза на

Вселенската патриаршия. Надяваме се и вярваме, че заповяданото на всинца ни от Апостола на народите *единство на духа чрез връзките на мира* (Еф. 4:3), ще остане и занаят ведещ и ненакърним принцип в отношенията между нашите две Църкви, в изпълнение на Господнята повеля: *По това ще познаят всички, че сте Мои ученици, ако любов имате помежду си* (Йоан. 13:35).

Ваше Светейшество, Дните, в които Господ ни е призвал към служение на Неговата света Църква – на Църквата, която Той си придоби със *Своята кръв* (Деян. 20:28), са дни усилни, дни на изпитания не само за християните, но и за всички хора, по целия свят. Подкопани са вековни устои, застрашено е мирното съжителство на обществата и народи. В условията на все повече засилващо се неверие и горделиво упование единствено в човешките сили и възможности, на различни злоупотреби с Божия замисъл за творението, мисията на църквите по целия свят е още по-отговорна и решаваща за нашето съработничество в Божия план за спасението на всеки отделен човек и на цялото творение. Призовани сме още по-

усърдно да благовестим Евангелието и с личния си пример, с общи усилия всеки ден да наставляваме в единствения спасителен път към Царството Божие. В това богозаповядано служение обаче ние не сме сами – вековният опит на Църквата ни учи, че Божията десница укрепва онези, които се уповават Господу, че блажен е онзи, чиято сила е в Господа, чийто „пътеки в сърцето“ са насочени към Господа (Пс. 83:6). Молим, прочее, Ваше Светейшество, винаги да имате в молитвите си Вашата първородна духовна дъщеря – Църквата в България, та с обединени сили, в общо свидетелство да вършим Господното дело на земята *докле всинца достигнем до единство на вратата и на познанието Сина Божий* (Еф. 4:13).

Приемете, Ваше Светейшество, лично от наше име и от името на клира и народа на светата Българска православна църква – Българска Патриаршия сърдечни благопожелания за крепко здраве и духовна бодрост в изпълнението на благодатното и отговорно Ваше патриаршеско служение! Нека Бог на мира и любовта и общението в Светия Дух бъдат за всички нас! Амин!

История на църквата „Св. Стефан“

По време на Възраждането в турската столица Истанбул живеели над 50 000 българи, сред които хора будни, високообразовани и влиятелни в обществото, като българина на турска държавна служба княз Стефан Богориди и адвоката и философ Лазар Йовчев, по-късно екзарх Йосиф. С първи храм сънародниците ни се сдобили през есента на 1849 година. За духовните им нужди княз Стефан Богориди дарил на българската община две свои каменни къщи и една дървена, с голям двор. Година по-рано под влиянието на младотурците (политическо движение в Турция с проевропейска ориентация, б.а.) със султански ферман било позволено на всички етноси в империята свободно да изповядват своите религиозни убеждения и да притежават молитвени домове. Долният етаж на дървената къща бил превърнат в параклис и осветен на 9 октомври 1849 г., а по-късно бил превърнат в храм с патрон св. Стефан – покровителя на дарителя княз Стефан Богориди. Този храм е известен като „Дървената църква“.

През 1850 г. двете каменни къщи са разрушени, а с материалите от тях е завършен метохът – триетажна сграда с 25 стаи. За известно време в нея се е помещавала първата българска семинария, създадена по инициатива на екзарх Йосиф.

На 27 февруари 1870 г. султан Абдул Азис разрешил създаването на Българската екзархия. Това е и официалната дата на възстановяването на самостоятелността на Българската православна църква. След Освобождението през 1878 г. седалището на Българската екзархия остава в турската столица.

Междувременно на 25 юни 1890 г. бил издаден сул-

тански ферман, с който се разрешавало на Екзархията да построи на мястото на дървената църква нова. По инициатива на екзарх Йосиф основният камък бил положен на 27 април 1892 година. Понеже мястото било на сип, архитектът Ховсеп Азнавур предложил конструкцията да бъде от слобяеми железни плоскости. Те били изработени във фирмата на Рудолф фон Вагнер във Виена. Състои се от слобяеми железни елементи с тежина 500 тона. Докарана била с кораб от Виена по река Дунав, през Черно море и Босфора.

Окончателното слобяване на „Желязната църква“ приключило на 14 юли 1896 година. Първият, вече готов иконостас, бил върнат, защото поради недоглеждане на възложителите – българската църковна общност, бил изработен по католически образец. Наложило се главният секретар на Екзархията Атанас Шопов и архитектът Азнавур да заминат за Москва, за да сключат договор с московския придворен фабрикант Николай Алексиевич Ахалкин за изработване на нов. Изгисването на иконите възложили на московския живописец Лебедев. Във фабриката на Пютеръ И. Оловянишников в Ярославъл били поръчани шест камбани. Две са били железните църкви в света, но днес е запазена само българската. Трикуполна и с кръстообразна форма, откъдето привлича погледа с красивите орнаменти на украсата. Олтарът е обърнат към Златния рог, а над притвора се издига 40-метрова камбанария. Шестте камбани са излети в руския град Ярославъл, като две от тях звучат и до днес. Изящество и сдържано великолепие излъчва иконостасът, изписан в православен стил от руски майстори. Историческа стойност имат дарените икони и църковната утвар, както и дарителските посвещения.

Желязната църква „Свети великомъченик Стефан“ била осветена от екзарх Йосиф на Рождество Богородично, 8 септември 1898 година. От дървената църква днес е запазен само напрестолният камък от олтара. В двора на „Св. вмчк Стефан“ са погребани Иларион Макариополски, екзарх Йосиф, Паисий Пловдивски и Авксентий Велешки. Желязната църква – душата на народа ни, и днес продължава да е символ на българската вяра.

История

Вековните връзки между Вселенската патриаршия и БПЦ

Териториалното разширение през първата половина на IX в. поставя българската държава в по-непосредствен досег с християнския свят не само на юг, но и на северозапад. Хан Борис (852-889) се съобразява с това обстоятелство и решава да въведе християнството като официална религия. Той прозира духовно-етническото единство на държавата само чрез еднаква за двата етноса (славяни и българи) религия. През 863 г. хан Борис сключва мирен договор с Византия, но при едно категорично условие: българските пратеници да бъдат покръстени в Константинопол, а след това да се покръстят владетелят и целият народ. Заедно с покръстените пратеници в българската столица Плиска пристига и византийска духовна мисия. За кръстник на владетеля е определен самият византийски император Михаил III, представен по делегация (т. е. не присъства лично). Така хан Борис се покръства под името Михаил и става княз. Тези събития се отнасят към есента на 864 г. Масовото покръстване на българския народ започва през пролетта на 865 г.

В България пристигат византийските проповедници, но също-временно и различни самозвани мисионери. Пред княз Борис с цялата острота застава проблемът за бързото изграждане и устройството на самостоятелна народностна църква, която да препротива разпространяването на други религии и секти в страната. Тези стремежи на княз Борис не са разбрани правилно във византийската столица. Защитниците на пентархията (идеята за предимството на петте архиепископии (респективно – патриарси) на петте най-големи древни катедри в Църквата: Йерусалим, Антиохия, Александрия, Рим и Константинопол) не допускат дори възможността България да има автономна църква, камо ли самостоятелна патриаршия. Ето защо България прибягва към възстановяване на политическата съюз с немците и търси протекцията на Римската църква.

Тригодишни безплодни преговори с Рим карат княз Борис отново да обърне поглед към Константинопол. По това време в столицата на Византия заседава голям църковен събор (869/870), който обсъжда спорни въпроси между Византийската и Римската църква. В Константинопол пристига българска делегация, начело с видния сановник Петър, която е поканена да присъства на последното, заключително заседание (28 февруари 870 г.). Три дни след закриването на събора император Василий I свиква в двореца на 4 март 870 г. извънредно заседание, на което взимат участие представителите на папа Адриан II и на източните патриаршии, както и българската делегация. Започва дискусия за юрисдикцията на Българската църква и след като става ясно, че земите на българската държава по-рано са се числили към диоцеза на Константинополската патриаршия, се взима решение България да получи своя архиепископия под опеката на Константинопол. Така са поставени основите на поместна Българска църква, тясно свързана с православния Изток.

Първоначално Българската църква е автономна архиепископия под върховната юрисдикция на Константинополския патриарх. Предстоятелят ѝ с ранг архиепископ е избран от българския епископат и утвърждаван от патриарха. Оскъдните документи все още не дават възможност да се определи точно църковният диоцез, както и съставът на българските епархии през IX-X в. За безспорни се считат епархийските центрове Плиска, Преслав, Морява, Охрид, Брегалница, Провад, Дебелт и Белград. Не прекъсват съществуването си и основаните по-рано Средецка, Филипополска, Дръстърска,

Бдинска, Скопска, Нишка и др. епархии.

За подготвяне на български книжовници княз Борис I изпраща много млади българи (в това число и сина си Симеон) да се учат в Константинопол. През 886 г. той приема в столицата Плиска изгонените от Великоморавия ученици на светите братя Кирил и Методий – Климент, Наум и Ангеларий. С тях изработва план за широка просветна и книжовна дейност. Така са създадени Преславската и Охридската книжовна школа. Князът изпраща много видни българи в манастир, за да се занимават с книжовна дейност; между тях са брат му Докс и неговият син Тудор Доксов. Участва дейно в Първия църковно-народен събор в Преслав (893 г.), който

въвежда славянския език в богослужението, прави замаяна на византийското духовенство с българско, в лицето на талантливите св. Кирил-Методиеви ученици, разглежда видното място, което се отрежда на българския архиепископ при церемонии в Константинопол, и др.

При големия възход на страната в политическо и културно отношение и при съществуващата тогава тясна връзка между Църква и държава международният престиж на Българската църковна автокефалия и българският архиепископ получава титлата „патриарх“. През октомври 927 г. е сключен българо-византийски мирен договор, съгласно клаузите на който се признава титлата „василевс“ на цар Петър I. Не се знае дали е издаден официален църковно-канонически акт за признаване на автокефалията и на патриаршеското достойнство на Българската църква, но най-вероятно такъв акт е имало. Българската автокефална църква с ранг на патриаршия заема шесто място сред древните най-авторитетни патриаршии на Православния Изток.

Вселенската или Константинополската патриаршия е първа по достойнство сред сестрите Поместни православни църкви, тъй като катедрата на Константинополския епископ се намирала в столицата на Византийската империя – Константинопол – Нюва Рилм. След рухването на Империята през 1453 г., Константинополската църква е запазила своето първенстващо положение.

Днес една част от юрисдикцията на Вселенската патриаршия се простира на каноничната ѝ територия – Турция и Гърция, но значително по-големият ѝ дял е отвъд техните предели. Под юрисдикцията на Вселенската патриаршия са: Света Гора Атон, Американската архиепископия (основана през 1922 г.), която е най-многобройната част на патриаршията и нейната икономическа и политическа опора, Австралийската архиепископия, Тиапирската архиепископия (включва Великобритания, Ирландската република и Малаи). Вселенската патриаршия има митрополии във Франция, Германия, Белгия, Швеция, Нова Зеландия, Швейцария, Тонго, Буенос Айрес, Панама, Хонконг.

Между 927 и 1018 г. са известни по име 9 български патриарси, чиито ред продължава да е неизяснен: Дамьян, Леонтий, Димитър, Сергей, Григорий, Герман, Николай, Филип и Давид. Тяхното седалище е столицата Преслав, а също така и Доростол (дн. Силистра).

След като покорява България през 1018 г., византийският император Василий II Българоубиец запазва независимостта на Българската църква под името Охридска архиепископия. Нейният предстоятел получава титлата „архиепископ на цяла България“. През 1186 г., при възстановяването на българската държава, братята Асен и Петър учредяват нов църковен център в столицата Търново. Това е автокефалната Търновска архиепископия начело с архиепископ Василий.

Официалното и канонично признаване на патриаршеското достойнство на БПЦ става през 1235 г. при царуването на Иван Асен II на голям църковен събор в град Лампсак, на Дарданелите, Мала Азия, със съгласието на Никейския патриарх Герман II и останалите четирима източни патриарси. За пръв Търновски патриарх е провъзгласен българският духовник Йоаким I. Диоцезът на Търновската патриаршия през Втората българска държава (1186-1396 г.) се мени в зависимост от границите на.

След падането на Търново под турска власт (17 юли 1393 г.) БПЦ губи своето патриаршеско достойнство и самостоятелност. Диоцезът ѝ е разкъсан и преминава под юрисдикцията на Цариградската патриаршия, Охридската архиепископия и Ипекската (сръбска) патриаршия. През XVIII в. е премахната и относителната независимост на самостоятелната Ипекска патриаршия (1766 г.) и Охридската архиепископия (1767 г.). Така всички български земи преминават под духовното ведомство на Цариградската патриаршия. Поробенният български народ е считан като част от „рум милета“ („гръцки народ“, т. е. християнското население в Османската империя). През първите векове на робството това няма особено значение за поробените българи, но със възраждането на националната идея през периода на Възраждането (XVIII-XIX в.) борбата за църковна независимост се превръща в един от основните въпроси на българската национална революция. След дълги перипетии на 27 февруари 1870 г. султан Абдул Азис подписва ферман за учредяването на самостоятелна българска църковна структура под формата на Екархия, полузависима от Вселенската цариградска патриаршия. По същество ферманът с нищо не нарушава историческите права на Вселенския патриарх, нито светите канони, приети на вселенски и поместни събори. Четири члена от фермана (3, 4, 6 и 7) ясно и категорично говорят за поставяне на Българската екархия в пряка връзка с Цариградската патриаршия и дори в известна зависимост от нея. В духа на църковните канони и в хармония с практиката на другите църкви са съставени и останалите пунктове на султанския ферман, но Цариградската патриаршия посреща с неприязън този акт на османската администрация и го обявява за антиканоничен, а БПЦ – за схизматична.

Схизмата цели 73 години тегне над Българската православна църква. Тя е преодолена едва през 1945 г. с помощта на Руската православна църква, която обещава пълно съдействие пред Вселенската цариградска патриаршия. Българското екархийско замесничество е преместено от Цариград в София. По решение на Св. Синод в Цариград се изпращат митрополитите Борис Неврокопски и Софроний Търновски, които заедно с Великия епископ Андрей „са упълномощени във всичко... за да водят необходимите преговори и да подпишат надлежните документи“.

Делегатите на БПЦ се срещат с Вселенския патриарх и преговарят с комисия на патриаршията по условията на вдигането на схизмата. На 19 февруари 1945 г. е подписан „Протокол за вдигането на съществуващата от години аномалия в тялото на Св. Православна църква...“, а на 22 февруари с г. е издаден специален „Томос“ от страна на Вселенския патриарх, в който се казва: „Ние благославяме автокефалното устройство и управление на Св. Църква в България, като определяме тя, наричана „Св. Православна Автокефална Българска Църква“ и бидейки отсега нататък призната наша духовна сестра, да управлява и урежда своите работи независимо и автокефално според реда и суверенните права“. Така през февруари 1945 г. диоцезът на БПЦ е свит само в държавните граници, но пък тя получава признаване на пълната си независимост (автокефалия) и заема място сред семейството на Поместните православни автокефални църкви, съставлящи заедно Православната църква в световен мащаб.

Ст. н. с. Христо ТЕМЕЛСКИ

Официален обяв в чест на Българския патриарх Неофит

22.09.2013 г.

Слово на патриарх Вартоломей

Ваше Светейшество и обични брате, Митрополите Софийски и Патриарше Български г-н Неофите, заедно с честните Ви придружаващи,

Ваши Високопреосвещенства, Уважаеми господа Генерални консули на Гърция и България, Обични сътрапезници,

Около тази кръгла маса на любовта и насладата на Майката-църква да се възрадваме и да се наслаждаваме, виждайки до нас достойните служители на светата Българска православна църква, които са дали обилен плод, която Църква е въведена в Христовата вяра от този свещен Център на Православието. Тоест, по-конкретно се радваме, виждайки Ви и имайки Ви между нас, Ваше Светейшество брате, заедно с честните Ви придружаващи, и във Ваше лице целия благочестив православен български род, отправяме към Вас в общение на Тялото и Кръвта Господни, които ни водят към вечния живот чрез Тайнствената Трапеза на това както материално, така и свещено наше събиране, което преминава като пушек от вулкан, сърдечно поздравление и прегръдка, и много благодарности за мирното Ви посещение като израз на чувства на любов и уважение и принаване приноса на Вселенската Патриаршия и отличието ни сътрудничество и пълно съвпадение във всички обсъждани двустранно и многостранно въпроси.

Общата православна вяра представлява точка на единение, а нашата Църква дава винаги на хората въз-

можността да преодоляват расовите, националните и езиковите особености и да се чувстват като небесни жители, всички хора като братя. В лицето на всеки човек припознаваме вечния си брат.

Следователно Църквата е място, в което се среща хора от всякакви родове, обединени в Единия Иисус Христос, а пък човекът, и по-конкретно православно вяращият християнин, живее това всеединство, в което ни е призвал Утешителът Свети Дух.

Позволете ми и в този свещен момент да изразя личното си уважение, произтичащо от житейския опит, че православните народи живеят винаги в чудно единство и съвместно съществуване. По-специално, що се отнася до нашите две Църкви, ще повторим за златния период на исихазма през XIV век, когато държавните механизми се сриваха и се въздигнаха силни духовни личности, които запазиха надеждата и неугасимата факла на вярата и на истината, представляваха и представляват постоянен и продължителен източник на единство, като светите Григорий Синаит, Григорий Палама, Теодосий и Евтимий Търновски, исихастите патриарси Калист и Филотей и малко по-късния смирен и обикновен чрез добродетелта си св. Нифон. Тези светии, както и много новомъченици, които в трудни времена просияха чрез свидетелството си като светлина на православни

Слово-отговор на патриарх Неофит

Ваше Светейшество, дълбокопочитаеми Първосвещителю на Константинополската Вселенска патриаршия, Ваши Високопреосвещенства и Преосвещенства, Драги сътрапезници,

Неизповедимо велики са милостите, които всеблагият Бог излива върху нас. Ето, сега по милост Божия сме честити да се намираме в този славен град на богато минало, отбелязано с незаличими букви във всемирната история. Бог чу нашите молитви, наклони сърцето Си към тяхната искреност и благослови нашето посещение на древната и историческа Вселенска патриаршия.

Благоловената от Всеоподателя Бога трапеза е била винаги средоточие на добри чувства и искрени пожела-

ния. С дълбоко уважение искам да изразя моята и на спътниците ми голяма радост от братския и любвеобилен прием, който ни засвидетелствате Вие, Ваше Светейшество, и Вашите изрядни сътрудници. Ние Ви благодарим за проведените срещи и разговори. Имахме възможност да се срещнем и разговаряме също и с нашите сънародници и да им преподадем нашето патриаршеско благословение. Щастливи сме, че можахме да пребъдем в общението на молитвата и на любовта заедно с Ваше Светейшество и високопреосвещените йерарси на светата Вселенска патриаршия. Ние дойдохме при вас като при свои братя. Нашето посещение на светия Престол на апостол Андрей свидетелства за православно един-

вярващи „в мрака и сянката на смъртта пребиваващи“, са отправна точка и пътепоказател за връзките на нашите Църкви и народи.

Да следваме примера на изпратените от Вселенската Патриаршия солунски братя свети Кирил и Методий, чрез които Константинополската Майка-църква закръми православно и прие в гостоприемното си лоно цялата честна българска нация и много други народи и нации от Балканите и целия регион, без да ги асимилира езиково, родово и създаде една изцяло нова култура, която трябва да представлява винаги за всички нас, които идваме след тях, дърво, клоно, корени и незаблудим пътепоказател и неизчерпаем източник на вдъхновение.

Нещо повече, доминира винаги, според нашето лично смирено мнение, силното единство на Православието, което всички сме длъжни като диамант с любов истинска, а не на думи, да запазваме. Обединена, Православната църква да даде, особено днес, свидетелство в две посоки: в посока на самите вярващи, че е една Православна църква, и в друга посока, към останалия християнски свят, но и света по принцип, че сме Една, света, съборна и апостолска Църква на Симона на вярата, тоест Православна църква.

Като смирен наследник на великия патриарх Фотий, чрез тази молитва, надежда и очакване, нека вдигнем чаша за чедата на Византия и на Константинополската църква, тоест за Ваше обично Светейшество, патриарше г-н Неофите, и високопреосвещените митрополити, клира и народа от рода на православните българи, и с наслада да изповядаме: *Виждте колко е добре и приятно, когато братя живеят заедно, в това пък Господ обещава живот вечен.* За много години!

ство и за сърдечните отношения, които съществуват между сестрите ни свети Православни църкви. Българският народ прие християнството от Константинопол и църковните му връзки с Цариградския патриаршески престол са били всякога крепки и плодотворни.

За проявеното внимание на Ваше Светейшество към нас и нашата света Църква, изказваме сърдечна благодарност и признателност, като поднасяме искрените си чувства на почит и обич, които вдъхновяват смирената ни пред Бога молитва за здравето и щастливото дълголетие на Ваше Светейшество, за славата на древната Цариградска Вселенска патриаршия, за плодотворното служение на всички Ваши сътрудници и за напредъка във вяра и благочестие на христолобовитото Ваше паство. Това е приносът на нашите сърца и ние сме убедени, че Ваше Светейшество ще го приеме с благоволение и с благословение за светата Българска православна църква и за нашия скъп народ.

Сградата на Българската екзархия

Разположена сред обширен, потънал в зеленина двор, скрита от любопитните очи и шумния гелник, в истанбулския квартал „Шишли“ се издига красива бяла сграда. Купена е през 1907 г. по инициатива на екзарх Йосиф I. Дотогава екзархийската канцелария се помещавала в квартал „Ортакьой“. Там се провежда през 1871 г. Първият църковно-народен събор, който избрал за екзарх Антим I и утвърдил подготовения прединната година „Устав за управление на Българската Екзархия“. В новия Екзархийски дом заседава Свети-

ят Синод на Българската православна църква до преместването си в София.

Оттук е ръководена църковната и просветна дейност сред българското население, останало извън пределите на свободна България. С дипломатичност, последователност и твърдост са били възстановени стотици църкви, построени са много нови училища.

На първия етаж в Екзархийския дом се намира кабинетът на екзарх Йосиф. Съхранен е в автентичния си вид. Запазени са всички мебели, включително писалището на екзарха и касата с чети-

ри ключалки, чиито ключове били пазени от четирима от настоятелите. На видно място е окачен и прочутият Ферман, с който султан Абдул-Азис признава българите като отделен етнос с право на самостоятелна Църква, начело с български духовен глава. В съседство е кабинетът на председателя на сегашното църковно настоятелство, където се провеждат ежесемичните сбирки. На втория етаж е приемният салон с автентичните реставрирани мебели, старинни камини и рисуван тапан, както и с маслени портрети и фотографии на виг-

ни български духовници и възрожденски гейци. Дървени стълби водят до паракиса „Свети княз Борис-Михаил“, в който се пазят стари икони и книги, църковна утвар и картини, погребени в музейна сбирка. Важна част от комплекса е храмът „Св. Иван Рилски“. Всяка неделя църковните служби събират българите от колонията и християни от други националности. Като зелен остров в задръхан град е градината около Екзархийския дом. Постабена на видно място в двора, всеки ден звъни с ясен глас камбаната – реликва, отплатя през 1872 г. по случай учредяването на Българската екзархия. Уговорството е да се разкопчат по алеите, оформ-

мени като цветни фигури, да сегнете сред зелената в парка и да наблюдават играта на заматните рибки в декоративния басейн.

Като едно голямо семейство са цариградските български и Екзархията е като тепихен дом. Опазил през години тежките вярата и народността

гук, днес той е прегночното място за срещи на близки по вяра и дух приятели, за църковни и светски празници.

Текстове: **Александра КАРАМИХАЛЕВА** и **ст. н. с. Христо ТЕМЕЛСКИ**

Преводи: **архим. АТАНАСИЙ** и **Кирил ДИМИТРОВ**
Снимки: **архим. ДИОНИСИЙ** и **г-н Никос МАНГИНАС**

ЗАПОЧНА АБОНИРАНЕТО ЗА 2014 г.

„Църковен вестник“

1 година ..... 30,00 лв.
6 месеца ..... 15,00 лв.
3 месеца ..... 7,50 лв.
ед. цена ..... 0,70 лв.

АДРЕС НА РЕДАКЦИЯТА
СВ. СИНОД, София – 1000
ул. „Оборище“ № 4
тел. 980-30-16, центр. 987-56-11/245,
e-mail: synpressbg@gmail.com

Отговорен редактор на броя:
Александра Карамихалева

Материали се приемат в електронен формат.

Сумите за абонамент да се изпращат по банкова сметка или с пощенски запис на името на **Танка Тончева Христова**, като се изписват точният адрес и пощенският код на абоната!

Банкова сметка на Синодално издателство на БПЦ:
УниКредит Булбанк – София, ул. „Алабин“ № 58
IBAN BG97UNCN96601018147018, BIC код: UNCRBGSF

„Църковен вестник“ съдържа свещени текстове и изображения и не бива да се използва за битови нужди.